

Linux İşletim Sisteminde Türkçe Dil Desteği

CORE GRUBU

<http://www.core.gen.tr>

Aycañ İRİCAN

aycan@core.gen.tr

İşletim Sistemlerinde Yerelleştirmenin Önemi

- Kullanılabilirlik (kişisel, kamu vs...)
- Anlaşılabilirlik
- Son kullanıcı ile buluşma, yaygınlaşma
- Satılabilirlik
- Eğitim

Oyun Planı

- Yerelleştirme Ayarları (locale)
- Grafik Arabirimi ile ilgili ayarlar
  - Klavye
  - Yazıtipi
- Konsol ayarları
  - Klavye
  - Yazıtipi
- Dil çevirisi

Yerelleştirme Ayarları

- Yerelleştirme nedir?
- Amaç: Çalışacak programa hangi ülkeye ait yerel özellikleri kullanacağını belirtmek.
- Genel bir tercih için sistem tanımlama dosyası düzenlenmeli.
- Dağıtımlara göre ayarlar dosyaları farklı
  - RedHat,Mandrake /etc/sysconfig/i18n
  - Gentoo'da yok (.bash_profile olabilir)

Yerelleştirme Ayarları

- Basit olarak programların yerel özellikleri kullanması için kabukta iki değişkenin aşağıdaki gibi tanımlanması yeter.
- `$ export LANG=tr_TR; export LC_ALL=tr_TR`
- veya
- `$ localedef -i tr_TR -f ISO8859-9 tr_TR`

Yerelleştirme Ayarları

Örnek Mandrake ayar dosyası

```
[aycan@psixaos aycan]$ cat  
/etc/sysconfig/i18n  
SYSFONT=iso09.f16  
LC_CTYPE=tr  
LC_MONETARY=tr  
LANGUAGE=tr  
LC_TIME=tr  
LC_NUMERIC=tr  
LC_COLLATE=tr  
LC_MESSAGES=tr  
LANG=tr  
UNIMAP=iso09  
SYSFONTACM=trivial.trans
```

Yerelleştirme Ayarları

Örnek RedHat ayar dosyası:

```
[aycan@drew aycan]$ cat  
/etc/sysconfig/i18n  
LANG="tr_TR"  
LC_ALL="tr_TR"  
SUPPORTED="en_US:en:tr_TR:tr"  
SYSFONT="lat1-sun16"  
SYSFONTACM="iso01"
```

Grafik Arabirimi

- 2 ayarlamaya ihtiyacımız var:
  - Klavye seçimi
  - Türkçe yazıtipleri
- Klavye ve yazıtipleri ayarı için Xfree ayar dosyası
- Fontları bir dizine açmalıyız.
  - Genelde /usr/X11R6/lib/X11/fonts

Grafik Arabirimi

<klavye seçimi>

Örnek klavye ayarı:

```
Bash-2.05a $ head -n 38 /etc/X11/XF86Config | tail -n 8
```

```
Section "InputDevice"
```

```
    Identifier "Keyboard0"
```

```
    Driver "Keyboard"
```

```
    Option "XkbRules" "xfree86"
```

```
    Option "XkbModel" "pc101"
```

```
    Option "XkbLayout" "tr"
```

```
EndSection
```

Grafik Arabirimi

<yazıtipleri>

- Sisteme yazıtiplerine bakacağı dizini tanıtmalıyız.
- Örnek 'XF86Config' bölümü

```
bash-2.05a$ head -n 22 /etc/X11/XF86Config | tail -n 12
```

```
Section "Files"
```

```
    RgbPath        "/usr/X11R6/lib/X11/rgb"
```

```
    FontPath       "/custom/fonts/ISO8859-9/misc:unscaled"
```

```
    FontPath       "/custom/fonts/ISO8859-9/75dpi:unscaled"
```

```
    FontPath       "/custom/fonts/ISO8859-9/100dpi:unscaled"
```

```
    FontPath       "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/local/"
```

```
    FontPath       "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/misc/"
```

```
    FontPath       "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/75dpi:unscaled"
```

```
    FontPath       "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/100dpi:unscaled"
```

```
    FontPath       "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/Type1/"
```

```
    FontPath       "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/Speedo/"
```

```
EndSection
```

Grafik Arabirimi

- Yerelleştirme ayarlarını,
- Klavye tipini ve
- Font Tanımlarını

Yaptıktan sonra yeni açacağımız X sunucu ile türkçe yazma ve görmede sorun yaşamayacağız.

Konsol Ayarları

- Dağıtımlarda ilgili ayarlar dosyaları düzenlenince birçok kullanıcı sorun yaşamıyor.
- İlk önce yerelleştirme ayarı.
- `$ loadkeys trq`
- `$ loadkeys -d`
- `$ setfont lat5-16`

Yenilikler

- GDM (Gnome Desktop Manager) sisteme giriş esnasında dil seçeneği sunuyor.
- KDM (K Desktop Manager) KDE içinde kişiselleştirme ayarları içinde Türkçe desteği mevcut.
- Bu programlar yerelleştirme ayarlarını çalışmaları esnasında yapıyorlar.

Eksikler

- Türkçe döküman sayısı oldukça az.
- Kullanıcıların büyük katılımına ve katkısına ihtiyaç var
- Basit alfabetik sıralama için kullandığımız 'sort' bile türkçe harfleri düzgün sıralayamıyor.